

НИКОЛАЙ РАЙНОВ
ПЕДЯ ЧОВЕК
ЛАКЪТ БРАДА

chitanka.info

Един човек си имал трима синове и три дъщери. Двамината били женени, а най-малкият бил още ерген. Когато дошло време на бащата да умира, той повикал синовете си и им казал:

— Чеда мои, който и да поиска някоя от сестрите ви, дайте му я. Гледайте по-скоро да ги настаните; недейте връща сватовници. Закълнете ми се, че ще пазите волята ми!

Те му се заклели. Умрял бащата. След някое време дошли орли да искат най-голямата сестра. По-големите братя не искали да я дадат.

— Свършиха ли се момците — викали те, — та ще дадем сестра си на орел? Я да изпъдим тия сватове!

Но най-малкият брат настоял да я дадат.

— Не бива — рекъл — да престъпваме волята на баща ни. Заклели сме му се да не връщаме сватове — които и да са. Да дадем сестра си!

Двамата се противили, но той дал момата на орлите и те я отнесли. Минало се време, дошли орлите и за средната. И нея по-старите братя не давали, противили се; но най-младият я дал. Пак се минало време, дошли и за най-малката. Старците я пак не давали, но младият дал и нея. Братята му го намразили оттогава и не искали да го погледнат.

Разчуло се по едно време, че царят ще венчава дъщеря си. Той я давал на оногова, който смогне да раздели за една нощ шестстотин кила смес — просо, пшеница и ленено семе. Ако раздели сместа, ще му даде дъщеря си; ако ли не може, ще го погуби. Мнозина идвали, но никой не успявал да раздели сместа. Царят погубил тъй много момци. Научил се за това и най-младият брат. Макар че братята му не искали и да го видят, той отишъл при тях и им рекъл:

— Ще ида да искам царската дъщеря. Или ще я взема, или ще ми вземат главата. Дошъл съм да се простя с вас. Може да се не видим вече.

Братята му го не пускали.

— Я си стой тука! — викали му те. — Ти с тоя ум даде сестрите ни на орли да дивеят някъде вдън горите, — та ги и не видяхме вече, а сега си тръгнал на явна смърт. Мигар ще можеш да свършиш това, което иска царят? Я се остави! Стой си тука!

Но той ги не послушал. Тръгнал, що ходил, стигнал до една река. Водата била отбита, за да пои ливадите; на плиткото се мятала една

едра риба. Момъкът се зарадвал, като я видял.

„Ето ми обяд — рекъл си той. — Ще стъкна огън, ще опека рибата и ще се наям.“

Но рибата почнала да му се моли да я хвърли във водата.

— Може някога да ти помогна и аз — рекла тя. — Вземи си една люспа от мене и когато ти потрябвам, нагрей я малко на огъня; аз ще дойда веднага.

Момъкът си откъснал една люспа и хвърлил рибата във водата, па тръгнал по-нататък. На едно място видял деца, че били хванали бухал; те го мъчели — връзвали го за краката с канап и го мъкнели по пътя. На момъка дожаляло за птицата, та дал на децата по някоя пара да откупи бухала. Птицата почнала да му се моли:

— Пусни ме, момко! Може някога и аз да ти потрябвам. Отскубни си едно перо от гърба ми. Когато видиш, че ти притрябвам, нагрей го на огъня — и аз ще дойда.

Момъкът си отскубнал едно перо и пуснал бухала. Тръгнал по-нататък. Вървял, що вървял, видял на едно място, че пресичат пътя много мравки. Те били тръгнали на бой. Вървели на гъсто — мравка до мравка. За да не смаже някоя от тях, момъкът се спрял да ги почака, докато отминат. Но те минавали, минавали — свършек нямали. Три дена ги чакал момъкът. Най-после минал и царят на мравките. Като го видял, мравият цар го запитал:

— Колко време чакаш тук, момко?

— Три дена — рекъл момъкът.

— Защо не мина?

— Страх ме беше да не сгязя някой от войниците ти — отвърнал човекът.

— Какъв дар искаш да те даря, че си стоял три дена да чакаш, докато мине всичката ми войска?

— Ще ти кажа — рекъл момъкът. — Тръгнал съм да искам царьовата дъщеря. Но баща ѝ я дава на оня, който смогне за една нощ да отдели шестстотин кила смес от пшеница, ленено семе и просо. Ще искам да ми помогнеш.

— Това е лесно — казал мравият цар. — Не бой се: ще ти помогнем да разлъчиш сместа. Ние ще останем тук на стан, да преспим, а когато ти потрябваме, вземи тая сламка, та я припечи на огъня; ще дойдем веднага и всичко ще ти свършим.

Момъкът взел сламката, тя била копието на мравия цар. Като отишъл в двореца, момъкът казал на слугите, че е дошъл да иска царьовата дъщеря — та да обадят на царя. А те му се присмели:

— Ти ли бе, глупчо? Какви царски синове идваха с толкова народ и войска, и пак не можаха да разделят едно кило смес, та ти си дошъл шестстотин кила да разлъчиш! Я си върви по пътя!

Но той настоял да обадят на царя и слугите отишли, та му обадили.

— Нека дойде — рекъл царят, — щом не му е мила главата; нека се опита и той.

Влязъл момъкът при царя.

— Защо си дошъл бе, момко?

— Искам дъщеря ти, царю честити. Или ми вземи главата, или ми дай дъщеря си.

— Ще видим — рекъл царят. — Най-напред ми кажи, наемаш ли се да отделиш шестстотин кила смес пшеница, просо и ленено семе за една нощ?

— Наемам се.

— Но добре да ги отделиш: пшеницата — на една страна, на друга — просото, а лепеното семе — на трета. Ни едно зърно пшеница да няма в просото или в лепеното семе: всичко да си бъде отделно.

— Ще го направя, царю честити — рекъл момъкът, — но недей се сърди, ако те извикам през нощта, когато свърша работата — да видиш какво съм направил.

Царят се позасмял и казал:

— А бе ти гледай, додето се съмне, да свършиш тая работа, та недей се надява да я свършиш още нощес.

Вечерта момъкът нагрял сламката на огъня и отведнъж стаята се изпълнила с мравки. Дошъл мравият цар с всичката си войска. Момъкът му посочил купа със смесени зърна и рекъл:

— Кажи сега на твоите войници да разделят зърната: пшеницата на едно място, лепеното семе на друго, а просото на трето.

Сбрали се мравките и почнали да делят сместа. Едни вземат просото, други лепеното семе, трети — пшеницата. До среднощ разделили целия куп и си отишли. Тогава момъкът пратил да събудят царя. Дошъл царят и видял сместа разделена. Чудил се, чудил, не

можел да се начуди как е успял момъкът да свърши тая работа, и то толкова бързо.

— Е — рекъл момъкът. — Това се свърши. Сега ти, царю честити, трябва да си устоиш на думата — да ми дадеш дъщеря си.

— Ще ти я дам — рекъл царят, — но искам да й съшиеш едни дрехи: денем да блестят като морето и люспите на рибите, а нощем да светят като небето със звездите. Уший дрехите, па вземи дъщеря ми.

Момъкът награл рибата люспа. Явила се рибата и той й поверил грижата си.

— Това е лесно — рекла рибата. — След малко ще ти донеса такава премяна. Рибята царица, която живее вдън морето в елмазен дворец, носи все такива дрехи.

И наистина, след малко рибата донесла на момъка няколко премени, каквито бил поръчал царят. Отнесъл ги момъкът на царя и той още повече се почудил, но все не му се искало да даде дъщеря си на прост селянин.

— Каква сватба ще правим — рекъл царят на момъка, — като е болна царицата? От лоша болест лежи. Намери отнякъде лек да я изцерим, па сетне ще мислим за сватба.

— Ще се опитам — казал момъкът.

Щом си излязъл царя, момъкът награл на огъня перото от бухала. Долетяла птицата и го попитала какво иска.

— Царицата е болна — рекъл момъкът. — Царят ме кара да й търся лек. Не можеш ли ми помогна с нещо?

— Лекът й е лесен — казал бухалът. — Улови три кучета — едно бяло, едно черно и едно шарено — заколи ги и ги изгори наврѣх планината на три огъня, па свари пепелта на трите и дай на царицата да пие. Черното куче има бяс, който държи жената болна цяла нощ; като изпие пепелта на кучето, тя ще спи спокойно и през нощта ще й бъде добре. Бялото има бяс, който я кара да боледува денем; изпие ли му пепелта, тя ще бъде през деня здрава. А шареното има два бяса: единият я държи сутрин, а другият — вечер. Изпие ли му пепелта, царицата ще оздравее съвсем.

Момъкът направил, както го научил бухалът. Отнесъл пепелта на царицата — и тя оздравяла. Царят не можел вече след това да откаже на момъка: дал му дъщеря си; момъкът станал царски зет и заживял в двореца.

Царят имал още двама зетъове; те излизали всеки ден из гората по лов. Тръгнал веднъж и най-младият зет с тях. Ходили цял ден, лутали се из гората, но нищо не могли да уловят. Баджанакът им се отделил от тях и в една долина намерил едно човече — високо една педя, а брадата му дълга цял лакът. Джуджето било много силно — на трима юнаци надвивало. То имало и един кон с шест крака, по-бърз от всички коне: нищо не могло да му убегне, ако го подгони. Па било и много хитро. То знаело, че тоя мъж води царска дъщеря, първа хубавица, та намислило с хитрост да я открадне. Зетят го видял и се спуснал да го улови. Джуджето побягнало; тичало, тичало, но си настъпило брадата и паднало. Зетят го хванал и го отнесъл в двореца.

— Я, педя човек — лакът брада! — почнали всички да викат, като го видели.

Целият дворец се събрал да гледа джуджето. А то — нали е хитро — нарочно им правело смях: скочи, настъпи си брадата и падне; завърти се на пета, за да играе хоро, пак си настъпи брадата, пак падне... Царят поканил в двореца си на угощение всички знатни хора от царството — да им покаже джуджето. Всички се смеели, гледали го и се чудели къде е намерил царският зет такъв лов: педя човек — лакът брада. Като се мръкнало, зетят отвел човечето в своята стая, дето спели с царската дъщеря, да не би да избяга. И там то скачало, играло, падало, ставало, а те се смели до късно през нощта. По едно време джуджето се уморило и легнало да спи, а съпрузите затворили прозорците и заключили вратата, па си легнали. Джуджето било крилато, но си криело крилете под дрехите. Като видяло, че младоженците са дълбоко заспали, то грабнало царкинята, отворило прозореца и отлетяло с нея — отвлякло я в гората. На заранта зетят се събудил; гледа — жена му я няма. Тръгнал да я търси из двореца — никъде не можал да я открие. Нямало го и джуджето. Той разбрал, че човечето го е надхитрило и му е грабнало невястата. Ами сега? Къде да върви да я търси? Казал на тъста си. Царят викнал по него, колкото му глас държи:

— Какъв си ти такъв, една жена да не можеш да опазиш? Я върви я намери, че иначе ще ти взема главата!

Станал оня, яхнал един кон и отишъл да търси жена си в гората, дето бил намерил човечето. Тук жена, там жена — никъде я не намерил. Като ходил по гората, озовал се пред една пещера; тъкмо

пред пещерата пасял един кон с шест крака; а като назърнал в самата пещера, момъкът видял вътре жена си. И тя го видяла и му рекла:

— Хайде да бягаме по-скоро, докато не се е върнало джуджето! То излезе по лов из гората. Ти го гледаш педя човек, но той бил страшно силен. А конят му е много бърз и як: нищо не може да го надбяга. По-скоро да бягаме!

Царският син качил жена си на коня, яхнал се и той и побягнали. Но конят на джуджето видял жената, че излиза из пещерата, и почнал да цвили. Джуджето чуло цвиленето на коня и дошло. Гледа — пещерата празна. Яхнало шестоногия кон, бързо-бързо настигнало царския зет, отнел му жената, па се върнало назад. Човекът се повъртял из гората и там замръкнал. Понеже го било страх да го не разкъсат зверове, той се покачил на едно дърво — да преспи там; на дървото се виждало голямо гнездо — като цяла къща. „В това гнездо — рекъл си той — ще мога да пренощувам.“ Като се покатерил на дървото и стигнал до гнездото, намерил там най-голямата си сестра. Тя го срещнала с голяма радост и го запитала:

— Как си попаднал, братко, в тая дива гора?

А той отвърнал:

— Дълги са моите патила, сестро. Аз се ожених за царска дъщеря, па един ден, като ходех тъдява по лов, намерих едно джудже и го отнесох в двореца. А то излезе много хитро и яко: открадна ми жената. Тръгнах да го гоня. Видях жена си тук, в една пещера, а пред пещерата пасеше кон с шест крака. Взех си жената, но джуджето ме настигна и ми я отне. Та затова се въртя в тая гора: ще гледам да си взема някак жената.

Додето приказвали тъй, долетял орелът, зетят на момъка. Той бил ранен и от крилата му текла кръв. Орловата невеста срещнала мъжа си и му каза:

— Един от братята ми е дошъл. Моля ти се, недей да му правиш нищо лошо.

А орелът рекъл:

— Ако е старият, ще го убия. Ако е средният, и него ще убия. Ако ли е младият, ще го нагостя, защото той те даде на мене за невеста.

— Най-малкият е — рекла жената.

Тогаво орелът се зарадвал, посрещнал добре шурей си и го нагостил. Докато вечеряли, той го разпитал какво търси из тая гора.

Човекът и нему разказал всичко.

— Като ходех из гората по лов — рекъл, — намерих педя човек — лакът брада и го занесох у дома, а той ми открадна невястата и сега не мога да си я отнема никак, та заради това съм тук.

А орелът му рекъл:

— От него ти не можеш я взе. Ние днес се бихме дванадесет души с него заради тая жена, а той всички ни нарани и не можахме да я отървем. Той е много силен.

Човекът пренощувал в орловото гнездо, а на сутринта се качил пак на коня и тръгнал да дири жена си. Минал пак пред пещерата; пак видял невястата си вътре, а конят пасял пред пещерата. И сега човекът грабнал жена си — та на коня. Но шестоногият кон пак изцвил и педя човек — лакът брада настигнал съпрузите. Той ударил една плесница на царския зет и го повалил от коня, па взел жената и я отнесъл в пещерата. Човекът лежал дълго в несвяст. Чак надвечер дошъл на себе си. Пробудил се, станал — а главата му се още върти, свят му се вие. Мръкнало се и той потърсил пак място да преспи. Видял на някакво дърво едно голямо гнездо като онова, дето нощувал миналата нощ. Качил се на дървото. Там намерил по-малката сестра. И тя се много зарадвала, като го видяла, защото и с нея се не били срещали от деня на сватбата ѝ. Седнал той при сестра си и ѝ разказал всичко. Дошъл вторият му зет, орелът. Жената замолила мъжа си да не прави нищо лошо на брата ѝ. И тоя орел рекъл:

— Ако е най-големият ти брат, ще го разкъсам; ако е средният, и нему няма да простя; но ако е най-малкият, ще го приема добре и ще го нагостя.

И тоя орел бил ранен. Като видял, че му е дошъл на гости най-малкият шурей, нагостил го и го разпитал по каква работа се е залутал из гората. Човекът разказал и нему всичко.

— Два пъти — рекъл — вече бягаме с моята невяста, а и двата пъти джуджето ме настига и ми отнема жената. Първия път нищо ми не стори, но днес ми удари такъв плесник, че съм лежал чак до вечерта като мъртъв.

А орелът рекъл на шурей си:

— Не ще можеш я взе. И днес сме се били дванадесет души с него все за нея, а той нарани всички ни до един и пак не можахме нищо да свършим.

На сутринта човекът станал, слязъл от дървото и пак тръгнал да търси жена си. Намерил я в пещерата и пак побягнали, но и сега конят пасял пред пещерата и пазел жената. Щом животното процвилело, педя човек долетял, яхнал го и настигнал съпрузите. И сега ударил един плесник на царския зет, па го повалил от коня долу, взел жената и я отнесъл. Чак вечерта човекът дошъл на себе си и тръгнал да се лута низ гората. И тая ноц той съгледал едно дърво с гнездо на него — още по-голямо от предишните. Той се качил там и намерил най-малката си сестра. Нейният мъж бил триглав орел, цар на всички орли. И той се върнал ранен. Невястата го замолила да не прави зло на брата ѝ. Той казал също като двамата си баджанаци, че ако е най-старият ѝ брат, ще го убие, ако е средният — и него ще убие, а ако е малкият — ще го посрещне добре. Като видял, че е най-малкият ѝ брат, орелът го нагостил богато и го разпитал що дири по гората. И нему човекът разправил мъката си.

— Три пъти бягаме — рекъл, — и трите пъти онова проклето джудже ни настига и все ми взема жената. Не знам вече какво да правя. Или ще остана да умра в тия гъсталаци, или ще я освободя.

— Ти — рекъл му орелът — не можеш я взе от него, че е много силен. Аз съм цар на всички орли. И днес пак сме се били дванадесет души с него, а той изпонарани всички ни и не можахме да му отнемем жената. Ние сме крилати, а не можем да сторим нищо, та ти ли се надяваш да я вземеш? Но щом тая жена е твоя и си дошъл да се посъветваш с мене, аз ще свикам утре де що има орли по цялата земя и ще попитам да разбере дали някой не знае леснина как да я вземем.

Преспал човекът и тая ноц в орлово гнездо. На сутринта, щом се съмнало, орловият цар разпратил по цялата земя заповед да се съберат орлите — къде що ги има — и всички дошли. Той ги запитал:

— Може ли да ми каже някой как да отнемем тая жена от педя човек — лакът брада? Знаете ли някаква леснина?

Орлите се спогледнали, но никой не можал нищо да каже. Най-после един се обадил:

— Царю честити, ние не можем да намерим никаква леснина. Но има един стар орел, на три хиляди години е, лежи в една пещера, ослепял от старини, та не може да дойде. Ако му отнесем да изяде три агнета и да пийне малко вода, може да добие сила — да дойде да ни каже.

Тогава орловият цар пратил три орела — всеки да улови по едно агне и да го отнесе на стария орел. Отнесли му агнетата, той ги изял, напил се с вода и долетял до орловото сборище. Царят го запитал няма ли някаква леснина — да се отнеме жената от джуджето.

— Той е педя човек — лакът брада — рекъл царят — и живее тук, в тая гора. Има кон с шест крака — най-силен от всички коне. Па е откраднал дъщерята на един цар: нейният мъж ми е шурей — три сестри ни е дал. Той е дошъл при мене като при свой зет, та ме моли да му върна някак жената. А ние не можем нито да надвием на джуджето, нито да я грабнем и избягаме, защото му е много силен конят, а и джуджето е крилато. Ти като по-стар, все трябва да знаеш. Затова сме те повикали.

Старият орел казал:

— Това е лесно, царю честити. Щом сте ме повикали, да ви кажа. С друга леснина не можете да вземете жената, ами трябва да намерите и вие кон като неговия. Такива коне се ожребват в една пещера. Има коне с шест крака, па има и с дванадесет, те се раждат веднъж на десет години, и то — на Гергьовден: тогава пещерата се отваря и те излизат, но им е много сладко месото, та вълци и мечки ги изяждат до един; затова ги няма. Ето след няколко дена иде Гергьовден. Тая година тъкмо скалата ще се отвори.

И като се обърнал към царьовия зет, рекъл му:

— Ти стани още сега, та докарай овци и кози, па ги пръсни на ранина на Гергьовден пред пещерата. Като се разпукне скалата и почнат да излизат от нея коне, ще се съберат вълците и мечките; видят ли кози и овци, те ще се хвърлят да ги ядат, а ти си избири някой кон с дванадесет крака, па го яхни. Тогава лесно ще си вземеш жената. Такъв кон умира за господаря си; яхнеш ли го, нищо не може да те стигне, нито пък смее друг кон да се приближи до него, толкова е силен.

Като чул това, царският зет се затекъл с коня си в двореца и казал на своя тъст:

— Страшен е оня педя човек, конят му е два пъти по-страшен. Но аз научих леснина да им надвия. Само по-скоро ми дай двеста-триста кози и овци.

Царят заповядал да му дадат. Зетят подбрал овците и козите и ги закарал през нощта срещу Гергьовден пред пещерата. Рано на заранта се пукнала пещерата. Отвътре се зачул силен цвилеж и почнали да

излизат коне — все с по шест крака. Щом чули конски цвилеж, вълците и мечките се затекли към поляната и нападнали конете. Но като видели овци и кози, нахвърляли се и на тях. Конете излизали, мечките и вълците ги изяждали, но не могли да изядат всички; показал се по едно време и един кон с дванадесет крака. Човекът го яхнал и право пред пещерата на педея човек. Там слязъл и грабнал жена си, та я качил на коня. А шестоногият кон, като видял оня с дванадесет нозе, изцвиллил страшно и викнал:

— Тичай, господарю, дето и да си, че грабнаха жената!

Педея човек се обадил издън гора:

— Не бой се! Паси си там! Аз ще ги стигна и ще я взема.

Но конят пак процвиллил и рекъл:

— Това вече мина. Ти не знаеш какъв е конят, който са яхнали мъжът и жената.

Дошъл педея човек и попитал какъв е оня кон.

— Той ми е по-млад брат — рекъл конят. — С дванадесет крака е. От мене е десет пъти по-бърз и по-силен. Нито мога да го стигна, нито смея да го доближа.

Като чуло това, джуджето веднага се качило на шестоногия кон и подгонило избягалите. Но човекът си карал своя кон и не бързал. Като ги настигнало джуджето, дванадесетоногият кон се извърнал отведнъж, избълвал пламък из устата и ноздрите си и рекъл на другия кон:

— Я се връщай по-скоро назад, че ако се върна аз — и тебе, и господаря ти ще убия с предните си нозе!

Като чул това, шестоногият кон побягнал назад като вихрушка. А царският зет си откарал невястата вкъщи.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА



<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.